(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

Chronicles
NEWS OF THE ERA

דברי הימים

חדשות העבר

1370 B.C.E.
7 גליון

כ"ה בטבת ב"ש"צ ליצירה
ט"ז לחודש מכיר

מהפכה דתית ברחבי מצריים

פרעה אחנאתון מכריז בהשפעת בית יעקב על אתון כאל יחיד

אחתאתון, 15 במכיר, (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **דת חדשה ועיר־בירה חדשה ניתנו היום למצרים על ידי שליטה הצעיר, אשר בהזדמנות זו קבע לעצמו שם חדש.**

המלך, שנקרא עד כה בשם אמנחותפ הרביעי, ייקרא מעתה ואילך בשם אחנאתון. השליט עול־הימים, שאינו עתה אלא בן עשרים, הצהיר בשער העיר החדשה אשר הוקמה במהירות רבה, על ביטול כל האמונות באלים המצריים הרבים, ועל הנהגת חובה של אמונה באל אחד ויחיד, אשר לכבודו נבנתה עיר־הבירה. על ידי כך בוטלו כל האמונות באלים הקודמים ובראש־וראשונה באל הראשי אמון־רע. האל החדש אתון (שהוא ההיגוי המצרי למלה העברית „אדון") הנו גלגל השמש, שאין לו דמות צורה ולא דמות פרה ולא כל דמות אחרת.

צעדו של המלך הצעיר יש בו משום חידוש ללא תקדים בהיסטוריה: על ידי צו מגבות הוכרז על אמונה חדשה בארץ. בתוקף צו זה ייסגרו כל המקדשים לכל אלי מצרים „שאינם אלים כלל", לדברי המלך, בכל המקדשים הללו ייהרסו כל הפסלים והתמונות: תיוותר בהם רק תמונת גלגל השמש, השולחת את קרניה לכל עבר.

אחתאתון חוגגת. המלך והמלכה מחלקים תשורות. השמש האל שולחת אצבעותיה להעניק שפע לשליטים.

מיפנה צפוי אך מפתיע

סופרנו המדיני מוסיף:

מהכרזתו של המלך הצעיר הגיעה לשיאה התסיסה הרוחנית שבה היתה מצרים שרויה בשנים האחרונות, מאז מת אמנחותפ השלישי. המלך הצעיר, אשר השם אמנחותפ הרביעי ניתן לו בעת שהומלך, היה רק בן שתים־עשרה במות אביו; על כן מלכה בשמו אמו, המלכה המפורסמת תאיה. תאיה היא ממוצא החברי בני כנען ובת למשפחת הענפה של מי שהיה מושל מצרים, צפנת פענח, הוא יוסף בן יעקב העברי. עוד בימי חייו של בעלה, פרעה אמנחותפ השלישי, ניכרה דאשית פעולתה בתחום האמונה, בעיר־הכתנים און הונהגה עבודת אל השמש שכינוהו בשם העברי „אדון", אלא תוך כדי היגויו למצרית נשתנה שמו במקצת והפך ל„אתון". אמנחותפ השלישי העריך מאוד את אשתו על תבונתה והשכלתה, ולא מנע בעדה מלצרף עוד אל לאלי־מצרים הרבים.

אמנחותפ הרביעי — אחנאתון

השפעתם של כוהני תבי, הלא הם כוהני האל אמון.

המיפנה המפתיע, שחל עתה, הוכן על־ידי המלכה האם תאיה: היא שלחה את המלך הצעיר, בעודנו נער, לאון, אשר שם קיבל את הדרכתו וחינוכו. והנה עתה בא המיפנה — המצוטה והמפתיע כאחת. אכן, מזה שנים נמשכה התסיסה ואפשר היה לצפות לתמורות; אולם איש לא פילל כי המלך הצעיר יעיז לנקוט פעולה כה קיצונית כאשר נקט.

עיקרי האמונה החדשה

א. האל היחיד, אשר אין שני לו ומתחרה הנו אתון, גלגל השמש.

ב. האל היחיד הזה הוא שיצר והוא אשר מכלכל את ארץ מצרים, ואת ארץ כוש, ואת ארץ כנען, וגם את הארצות הרחוקות ביותר.

ג. לאל האחד הזה אין צורה כאחת הצורות שבהן תארו המצרים את אליהם עד כה: אין לו צורת בהמה, ולא ציפור, ולא אדם.

ד. המלך הוא הבן הנצחי של השמש, והוא נולד מדי בוקר מחדש, ממש כאביו, אל־השמש.

מה שם האל?

תעלומת אתון־אדון

תעלומה אשר עדיין אין פתרונים לה מעסיקה את הבריות ברחבי מצרים: מהו שמו האמיתי של האל החדש, האחד, אשר פרעה כינה אותו בשם „אתון"?

אכן, מסתבר כי „אתון" איננו שמו של האל. המלה „אתון" מופיעה רושמה במצרית הקדומה גלגל השמש. המלך אחנאתון משתמש במלה זו במקום המלה אל: זר־הי איפוא, הוראה מופשטת ולא שם פרטי. המלך עשה עוד דבר זה: את המלה הקדומה הזאת, „אתון", צרף עם המלה העברית „אדון", וכך גזר את הכינוי „אתון" לאל היחיד, אשר שמו לא נודע.

מכל מקום יאמרו עתה המצרים „אחנאתון" למה שאנו אומרים בעברית „אחנאדון".

תגובות:

קורת רוח בצפון — מהומות־דמים בדרום

הלך־רוחות של שביעת־רצון ואהדה במרכז הארץ ובצפונה מזה — והתנגשויות ומהומות בדרום מזה, ציינו את עיקר התגובות ברחבי המדינה להכרזתו של אחנאתון.

בדרום: „שגעון של יחיד"

המהומות הקשות ביותר פרצו באבידוס ובתבי, ביחוד באיזור המקדשים בקארנאק ובלוקסור, עם הגיע הידיעה על הכרזת פרעה. כרגנים הסיתו המוני־עם, והללו מלאו את המקדשים והקיסום, ולא הניחו לחיילי המלך לגשת אליהם. עשרות אנשים נדרסו למות, וחיילים אחדים נרגמו באבנים. המוני נשים פרצו ביללות מחרישות־אזניים כאשר החלו שליחי אחנאתון לגרד מעל הקירות, במקושים כבדים, את תמונות אוסיריס והורוס.

„שמו של אחנאתון יהיה לשימצה בפי כל מצרים. האמונה באל יחיד, שהוא מבקש להשריש, היא שגעון של יחיד ולא מן העם באה" — בדברי־התמרדות אלה, הגלויים עד כדי הפתעה, יצא כאן כוהן האל אמון, אשר מטעמים מובנים רוצה בעילום שמו. הכוהן הזה הביע את דעתו כי האמונה החדשה לא תחזיק מעמד זמן רב במצרים: „היא נטע זר בעמנו ובארצנו" אמר. „העם המצרי לא יבגוד באלוהי אבותיו; הוא ישליך מעליו את האל ה„אחד" הזר הזה, ממש כמו שהשליך מעליו את עול ההיקסוסים הזרים ששלטו בו".

בצפון: אהדה משנאת הדרום

קורת־הרוח הכללית, ובעיקר בין הכוהנים ואנשי־הרוח בערים, למשמע הצהרת אחנאתון, ניכרת כאן למרות העובדה שהמוני העם נדהמו לשמוע על איסור עבודת האלים האחרים; רבים אף סירבו לתת יד להסרת הפסלים והתמונות. לעומת זאת ברור הדבר, שירידת קרנה של תבי הכריעה את הכף לטובה, בעיני הם של בני הצפון והמרכז: שביעת־רצונם ממעשה פרעה נובעת, איפוא, בעיקר מטעמים מדיניים.

סברה זו נתאשרה מפיו של אחד מגדולי הכוהנים של רע במוף. הוא חיווה את דעתו כי אהדת צפון מצרים ומרכזה לפרעה החדש אינה נובעת מהבנה כלשהי לאמונה החדשה והמשונה, כי אם מרגשי נקמה ושנאה כלפי כוהני תבי ומקדשיה. אכן, מזה מאתים שנה השתלטו הללו על הארץ כולה, אף הרבו בה ניתוק ושחיתות. „לאמיתו של דבר — אמר אותו כוהן — אך מעטים מאוד מבינינו שלמים בלבם עם מעשהו של המלך עול־הימים, אף על פי שרבים מעמידים פנים כאילו הם חסידיו".

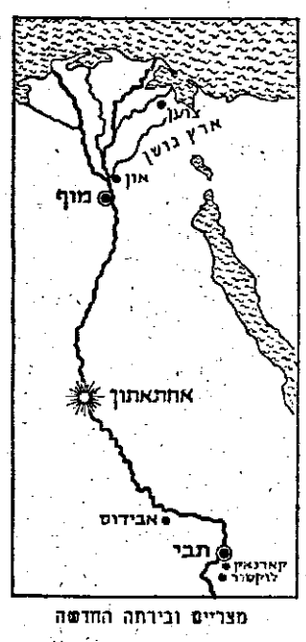

מצריים ובירתה החדשה

הכוהן הגדול לאמון הוצא להורג בתבי

תבי, (מאת סופרנו המיוחד). — הכוהן הגדול באכן־קונסו — כוהן ראשי לאמון ומפקח עליון על נביאי כל האלים — הוצא להורג לאחר שנאסר ברגע שניהל את הפולחן.

לפני שבוע ימים יצא אותו הכוהן הראשי, שהוצא עתה להורג, בהתקפה קשה על פרעה.

באסיפת־הכוהנים הסודית שהתקיימה כאן, הוא הכריז כי המפלות האיומות, שהצבאות המצריים בכנען לקו בהן, הנן עונש מידי האלים על מעשי הכפירה של פרעה. כהמשך דבריו, סקר את השתלשלות העניינים עד כה, ואמר: „בעזרת האלים הקימו הפרעונים בני רע ואוסיריס את המעצמה הגדולה ביותר שבעולם. תוחמוס השלישי השתלט על העולם כולו. אמנם, הוא הביא למצרים את תרבות כנען, את הנשים הכנעניות ואת האלים הכנעניים. אולם, אם עדיין אפשרי היה שלום בין בל לבין רע, בין בעל לבין חתור, בין ענת לבין איסיס, — הרי אין כל אפשרות לשלום בין אלוהי מצרים האדירים לבין אותו „אדון" עברי, אשר אפילו דמות אין לו — והוא תובע לעצמו מעמד בלבדו בעולם.

בסיום דבריו הצהיר הכוהן הראשי בתוקף: „האלים נוקמים את נקמתם — המלך השתגע והמלכות מתפוררת".

פלוגת חיילים פרצה למקדש המרכזי בקארנאק בעת שהכוהן הראשי ערך את קרבן היום לאמון־רע. הכוהן לא הפסיק את סקס הפולחן אפילו לרגע אחד, אף כי ידע כי החיילים נשלחו מטעם פרעה אחנאתון המהפכן, אויבם של כוהני תבי.

החיילים ניגשו אל הכוהן הגדול ומנעו ממנו בכוח הזרוע מלהמשיך בעבודת האל אמון־רע. כשתפסוהו החיילים והחזיקוהו, קרא הכוהן בקול רם: „קיללת כל האלים ומארת כל אבות מצרים על ראשו של הכוסר הפושע ו", לאחר שהשמיע דברים אלה, הוצא מיד להורג.

מתמוטט שלטון מצריים בכנען

מלך ירושלים פונה אל פרעה באזהרה ובתלונה על פקידיו

מאת סופרנו המיוחד

בעוד שמכל רחבי ארץ כנען מגיעות ידיעות על התמוטטות השלטון המצרי, בלחץ התקפותיהם של החתים והאמורים ומרידתם של בני החבירו — הזהיר עבד־חיבה מלך ירושלים את פרעה כי נציגיו בערי כנען הם הממיטים שואה על מלכותו.

המלך כתב לפרעה: „הפקידים הממונים על שמירת החוק והסדר באזורי המלכות המצרית כה מתרשלים לאחרונה במלוי תפקידיהם עד שצבאות המורדים ובעלי בריתם, החבירו, מרגישים את עצמם חופשיים להגביר את התקפותיהם על הערים הנאמנות בכל תחומי המלכות".

עידוד להתפרעויות

באותה איגרת, המנוסחת הפעם בלשון גמרצת יותר מכל האיגרות שנשלחו אי פעם על ידי נתין פרעה, מותח עבד־חיבה ביקורת חריפה על התנהגותם של הממונים עליו: הוא מאשים אותם אפילו בתמיכה באויבי מצרים, המקבלים עידוד להרבות מעשי חמס, לאור העובדה כי לא נעשה נגדם דבר.

כך, למשל, מאשים עבד חיבה את אדיה, הנציב המצרי בירושלים, על שהוא יצא מן העיר יחד עם מרבית אנשי צבאו. הנציב עשה זאת כתגובה על מחאתו האחרונה של עבד־חיבה, על שהוא מזניח את הגנת העיר ועל ידי כך אך מסייע בידי אנשי ההבירו. אמנם חיל־המצב המצרי לא היה מספיק גם קודם, אולם הוא היה התרים היחידי של ארץ ירושלים בפני אויביה המרובים.

הנציב האשים את המלך

מעולתו האחרונה של אדיה לפני שיצא מירושלים היתה — משלוח מכתב למלך אחנאתון, שבו האשים את „עבד־חיבה ושאר הבוגדים" במהומות בכנען ובאבדן השטחים המצריים.

מקרה דומה אירע למלך ארץ ירושלים גם לפני שנה. אף אז הוא דיווח גלויות אל מי שהיה הנציב המצרי אותה שעה, יגתם, וכתגובה קם הלה ויצא מירושלים יחד עם חיל־המצב שלו. עברו חודשים מאז עד שהגיעה תגבורת ממצרים, והנה עתה פונתה אף זו מן העיר.

נציב מצרים וחילו פינו את ירושלים

ירושלים, (סוכנות הידיעות הכנענית). — אדיה, הנציב המצרי לכנען, יצא אתמול מכאן לעזה, וקבע מעתה שם את מקום מושבו.

כוונתו של אדיה — לעבור מירושלים המשובשת והמסוכסכת לסביבה השקטה־יחסית של עזה — היתה ידועה לכל מזה זמן־מה. הדבר שלא היה ידוע — עד אתמול בבוקר — הוא שהנציב בצאתו יצאו עמו רוב חיל־המצב המצרי, ולא השאיר בירושלים אלא מתי־מספר מן השכירים הנובים, שאינם מקבלים אוכל וגם לא בגדים במידה מספקת כלשהי. בחוגים הרשמיים באן רואים את השכירים הללו כמקור סכנה חמורה ולא גורם של הגנה בפני התקפה.

הרושם שנשתרר כאן הוא כי פרעה החליט להסיר את ירושלים לגורלה שתתגונן בכוחות עצמה — אם אכן היתה זו החלטת פרעה, ולא החלטתו של אדיה עצמו. יש הסברים כי צאתו של הנציב נגרמה בשל חילוקי־הדעות החריפים שנתגלעו לאחרונה בינו לבין המלך עבד־חיבה.

פרצו סכסוכים בין בני יעקב

מוף, (מאת סופרנו) — סכסוכים חמורים בין בני יעקב נתגלעו כאן לאחרונה, על רקע המצב המדיני שנשתרר במצרים ובסביבתה, בשאלת קו־הפעולה שיש לנקוט לה־בא.

בשעתו האשימו בני יעקב את בית אפרים בנטיות של התבוללות לתרבות מצרים, אולם דווקא בקרב בני אפרים עלה עתה הרעיון שהגיע הזמן לשוב לכנען ארץ האבות. רעיון זה לא מצא לו מהלכין בקרב כל משפחות יעקב אשר בגושן, וזאת בעיקר בשל שני טעמים:

- המצב הכלכלי הטוב והיציב;
- התקרבות בית פרעה לאמונת יעקב.

בנידון זה רווחת הדעה בקרב בית לוי, שעל בית יעקב להתמיד ולשבת במצרים עד שילמדו כל מצרים לדעת את האל האחד, שהוא אלוהי האמת. קרנו של בית לוי עלתה לאחרונה, ודעתו זו נעשתה מקובלת יותר על בני יעקב כולם, לאחר שהגיעה הידיעה על נסיגתם של שני בני אפרים בפשיטה הצבאית שלהם בגת שבארץ כנען. ידיעה זו — מוסיף סופרנו — עשתה רושם מדכא על בית יעקב כולו.

נצחונות לטורדים בהר־כנען המרכזי

ירושלים, (סוכנות הידיעות הכנענית). — העיר רבת, היושבת צפונית־מערבית מירושלים וצפונית־מזרחית מבסיס המורדים שבגזר, נלכדה היום בידי הכוחות המשולבים של גת־כרמל ושל גזר, בסיוע יחידה ששלחה קעילה.

נצחון אחרון זה של המורדים פורסם בהודעה משותפת מטעם מלכיאל מלך גזר ותגי מלך גת־כרמל, שני המלכים שניהלו את ההתקפה.

(הסוף בעמ' ד')

„כל כנען תאבד למצרים"

מזהיר מלך ירושלים לאחר התנקשות בחייו

מאת סופרנו המדיני

שכירים נוביים המסופחים לחיל־המצב המצרי כאן פרצו אמש לארמון המלך, בזזו אותו והתנקשו בחיי המלך עבד־חיבה. פעולה מהירה של שומרי־הראש הצילה אותו. שני חיילים נתפסו. היתר נמלטו.

הבוקר, לאחר ההתנקשות, היה המלך סר וזעף, ונשבע לשלוח דיך וחשבון מלא על התקרית לפרעה אחנאתון, ביחד עם בקשה להחיש תגבורת לחיל־המצב.

„האשמה — על מצרים"

אחד מיועצי עבד־חיבה, שדיבר באורח בלתי רשמי, הביע את דעתו כי האשמה להתפרעויות האחרונות בירושלים, אשר הגיעו אמש לשיאן בהתקפה על ארמון המלוכה ועל המלך, רובצת על הממשלה המצרית המרכזית שהזניחה את העניינים המקומיים עד כדי התעלמות גמורה. החיילים המצריים של חיל־המצב המקומי אינם מצויידים היטב לא במזון ולא בבגדים — ציין היועץ — כך שאין להם ברירה אלא לגנוב ולשדוד אם הם רוצים להתקיים. גם העובדה, כי טובי הקצינים המצריים נשלחים לעזה ולא לירושלים, אין בה כדי לשפר את המצב במקום.

חיל המצב הוצא

החלטת המלך לפנות בבקשה דחופה אל פרעה שישלח עזרה צבאית נתקבלה אתמול, לאחר שנציג פרעה כאן, אדיה, החליט באופן שרירותי להוציא מן העיר את רוב הכוחות של חיל־המצב הקיים. סבורים כי עברה חיבה יבהיר לפרעה שלא רק ירושלים אלא כל ארץ כנען תאבד למצרים אם לא תגיע במהרה התגבורת המצרית שהוא מבקש להחישה.

אלפי הרוגים ברעש באוגרית

מרבית העיר נהרסה, ניזוקה, או הוצפה בגלי הים

מפי רץ מיוחד

נוחשי, 12 במכיר. — רעידת־אדמה קשה פקדה הבוקר את עיר־הנמל אוגרית, סמוך לשפך הנהר אורונטס. לפחות שליש מן העיר נהרס כליל, ועוד כשליש ממנה סבל נזקים קשים.

במיוחד רבו הנזקים באזור הנמל, כיוון שהאסון כאן היה כפול: לא רק שהאדמה רעדה, אלא גם קמו גלים גבוהים מן הים — שהועלו כנראה על־ידי קרקע־הים שרעד אף הוא — והציפו את העיר התחתונה.

קערה אוגרית ובה ציור צייד

כרגע אין לברר עוד כמה אנשים ניספו ברעש, אולם חוששים כי מספר ההרוגים מגיע לאלפים. קבוצות הצלה עובדות בקדחתנות בהגשת עזרה לפצועים ובהוצאת אנשים שנלכדו בתוך מפולת בתיהם. נשלחו קריאות עזרה לשתי הערים הקרובות — נוחשה, שעל גדות האורונטס, וארווד שעל חוף הים.

זעזועים גם בארווד

ארווד, 12 במכיר (סוכנות הידיעות הצפונית). — הבוקר השכם הורגשו כאן כמה זעזועים קלים של רעידת אדמה, שגרמו לנזקים קלים פה ושם בחלקי־העיר השונים. השלטונות מודיעים כי לא נגרמו אבדות בנפש.

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דברי הימים

כ"ה בטבת ב'ש"צ ליצירה

האם ישתלט אל אחד על העולם?

בעוד שהמלכות המצרית הא־דירה מתפוררת לנגד עינינו, נקרעת בין חתים, עברים וכל מיני עמים ושבטים, גבנס מלך מצרי צעיר לעיר חדשה וצעירה ומכריז על אל אחד ויחיד שקיים כעולם. אמנם מר־שג זה אינו עוד זר בעולם מאז אברהם העברי, אבל ההבדל גדול הוא: אברהם קבל על עצמו את אמונתו המופלאה והנחילה לבניו, בעוד שפרעה מכריז עליה כעל אמונת מצר־ים, ואילו היתה מצרים עוד היום מה שהיתה בימי תותמוס השלישי, מלכות עולמית, ודאי היה מכריז עליו כעל אל אחד המחייב את כל העמים.

איך היה הדבר הזה?

יש הזוקפים את הכל על שכם... מחלתו של מי שהיה אמנחותפ הרביעי ונהפך לאח־נאתון. חולני הוא צעיר זה ועל כן אדירים בו הכיסופים לב־ריאות ולשמש, על כן מגרש הוא את כל האלים הרבים האר־חרים. הרי ידוע מה רב היה פולחן המוות במצרים. אחנאתון צמא חיים וצמא שמש והוא מקווה שעל ידי הערצת השמש האחת והאלהתה מעל לכל יקנה אף הוא חיים ושמחה.

ויש מחפשים... את האשה — הנשים הכנעניות האלה — אמו תאיה, אשתו נפרתיתי. הן שהע־בירו אותו על דתו. הן מקור־בות לעברים אשר בגושן, או שהתקרבו אליהם באחרונה. וב־השפעתן ובהדרכתן קבל אח־נאתון את האמונה באל אחד.

אך ישנה גם דעה שלישית האומרת שהעולם בשל להכרה זו. מאז כיבושין הנרחבים של תותמוס השלישי גברה ההכרה שהעולם עולם אחד הוא. החל תהליך של התבוללות בעולם זה בזה. מזמן הכירו בכל האר־מונות את המושג של „אל־על־יון" מעל לאלים. אך כשמצרים יושבים על הפרת וחתים ואשו־רים מגיעים עד מצרים, וסוחרי אוגרית וגבל מגיעים עד קצות הים — מה פלא שהעולם נראה כאחד ועולה רעיון של אל אחד.

שיקולים אלה יש להם חשי־בות רבה. כי אמנם בהם תלוי הדבר אם יש עתיד להכרזתו של אחנאתון ואמונתו.

אברהם העברי אחד היה וע־מו מתי מעט אשר קיבלו את האמונה באל האחד (במקום אחר בגליון זה אנו עומדים על ההבדלים בין אמונתו לאמונת אחנאתון). ובני בניו של אבר־הם מחזיקים באמונה זו. לעומת זאת אין מנבאים אורך ימים לאמונתו של אחנאתון. הידיעות המגיעות ממצרים מעידות שא־מונה זו אינה אלא ענין של המלך ומשפחתו. העם לא תפש אותה. העם לא הבין אותה. העם דבק באליו הרבים. אותם הוא מבין. הם הולמים את יצ־ריו ותשוקותיו הרבים. גם מאמציו של אחנאתון לר־אות בשמש — ובכן במה שה־חושים תופשים אותו — את האל היחיד, גם הם לא מצאו הדים רבים בעם. יצא אחנאתון קרח מכאן ומכאן: בשביל המצ־רים האל הוא מופשט מדי, בש־ביל בני ישראל — מוחשי מדי.

ועתה נשאלת השאלה: האם אפשר להטיל על ארץ אמונה ורוח כשם שמטילים עליה של־טון מדיני וצבאי? האם דרך הרוח היא כדרך הבשר?

אכן גדולה אהבת האמת בלבו היוקד של המלך הצעיר ואף גדול כוחו כפרעה. הוא יוכל להטיל מסים, הוא יוכל להכרית עם לבנות מקדשים. אך ספק הוא אם יוכל להטיל על נתיניו אמונה. אמונה חייבת לבא מ־בפנים או שהיא ענין של מע־טים בלבד ודרך מעטים אל רבים על ידי חינוך מעמיק. ביחוד כשמדובר במושג מופשט כל כך כ„אל אחד ויחיד".

המלך הצעיר רבה התלהבו־תו לאמת שהכיר. אך האם לא חלש הוא מדי ולא הקדים מדי בזמן כדי להשליט אמונה זו בעולם?

למה דוקא השמש?

עוד בימים קדומים התיחסו המצרים לשמש ביחס של הער־צה; גם רע אחד מראשי האלים היה אל השמש, אבל רק עתה הוכרז השמש כאל האחד. יש בזה ביטוי לאהבת החיים העצר־מה המפעמת את לבו של המלך הצעיר (יש אומרים שגם חולני הוא בגופו). גם בזאת יש ניגוד לעיקרי האמונה המצרית המסור־תית שבה המות וכל מה שכרוך בו גם לאחריו היו חלק ארי באמונה ובפולחן. למתים הק־דישו יותר זמן ודמיון מאשר לחיים. השמש נראית לו לאח־נאתון כאם כל חי והיא מוחשית מאוד. על כן מגרש אחנאתון כל אל שהוא ענין של דמיון ושל דימוי. החיים כמות שהם הם מתנת קרני השמש.

אגרות למערכת

לאן מוצא הכסף המצרי?

למען ידעו נתיני הנאמנים של פרעה על מה הם מוסרים את נפ־שם במלחמה נגד החבירו, הנני מו־סר לקוראי עתונכם בירושלים וב־שאר ערי כנען מספר עובדות מאל־פות בקשר למצב הנוכחי בארץ מצ־רים. תקראו ותבינו מדוע אין בידי פרעה להחיש לכם סיוע צבאי או אפילו כספי.

ראשית כל, נתון פרעה כיום במאבק קשה נגד כהני תבי ושאר מתנגדי המהפכה הדתית שלו — ולכן דרוש צבא. שנית: פרעה צריך לחלק מתנות יקרות־ערך לאנשים המשתפים פעולה אתו ומסכימים לתפוס עמדות־מפתח במנגנון הדתי החדש. שלישית: עשירי מצרים, משלמי המסים בכח, מעדיפים להר־ציא את כספם על בגדים יפים ותכ־שיטים יקרים. יש לציין, בקשר לכך, כי חיים היום במצרים חיי מותרות שאין כדוגמתם בתולדת הארץ...

אזרח פשוט
אבידוס במצרים
(שמו וכתובתו שמורים במערכת)

קצינים מצריים מספסרים

ראו את הדבר שעשה פיה בן גולתי, הקצין המצרי, נגד גזר... הוא בא על גזר ושדד אותה וחטף את אנשיה. יום יום הוא חוזר ושדד או־תה והציג אותה כבלי דיקי.

ועתה הוא דורש מאה שקל כסף פדיון לכל נפש ונפש אשר בידו. החבירו אשר בהרים לוקחים שלו־שים שקל, ואילו פיה זה דורש מאה! בעלו־שפטי מגזר

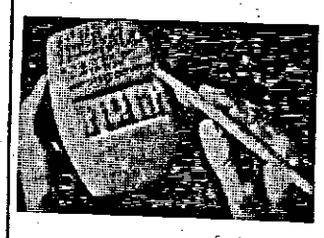

אמונת אחנאתון ואמונת העברים

האם „כבשו" בני ישראל את מצרים?

הדבר המתרחש בארץ מצרים אין לו תקדים בדברי ימי אנוש ועל כן מתקשים רבים להבינו ועוד יותר מתקשים לנחש עתידות.

מאז היות אדם, מאז גרצת הבל בידי קין אם בגלל התחרות על אר־מה וצמר, אם בגלל קנאה אמונתית ואם — כפי שאומרים — שגרצת בגלל... אשה, לא פסו מלחמות וכיבו־שים בעולם. מצביא מוכשר בראש צבא גדול יכול להשתלט אף על ארץ גדולה, אם היא מוחלשת מבפנים, ולשלוט בה בכוח הזרוע והפחד.

אולם מה שהתרחש היום במצרים שונה הוא מכל זה. כבר מזמן ני־כרות השפעות תרבות כנען על מצ־רים. מצרים קנאים אף טוענים שאם מצרים כבשה את כנען, כבשו... נשים כנעניות את מצרים; ועמן באו ערכי יצירה ותרבות כנעניים רבים. אך הפעם ארע דבר עמוק יותר.

אל זר — ומשונה מאוד בעיני המצרים — הוכרז כאל אחד ויחיד שאין עמו שני (מי יתפוש זאת במצ־רים?), כמעט פה אחד טוענת כל מצרים שאתון זה אינו אלא „אדון" העברים. הלא הם בני ישראל, הוא יעקב, היושבים בארץ גושן. לא חלפו מאה שנה מאז מותו של יוסף העב־רי שהאכיל את מצרים לחם/והנה חזרו בני אחים ובני בנים שלו, לא־חר שהורחקו מהשפעה מריצית וה־טילו על מצרים את אמונתם.

בני ישראל עצמם עדיין מסתייגים מאמונה זו בטעם שאין הם רואים בשמש את האל היחיד, אך בלי ספק התקרבות ישנה כאן.

בראש וראשונה — האמונה באל אחד. אם גם לא כאל האחד של בני אברהם, יצחק ויעקב האל האחד של אחנאתון. ה„אדון" העברי הפך לה־יות „אתון" מצרי. המושג „אל אחד" העברי, שהוא מופשט לגמרי, שאין לו דמות ואין הוא חלק מחלקי הס־בע, תורגם ועובד לתפישה המצרית, עשה מעין פשרה עם האמונה הא־לילית: אחד האלים, אחד מכוחות הטבע שבהם מאמינים בני אדם, נע־שה לאל אחד. אבל עדיין הוא חלק מהטבע, עדיין הוא טבע עצמו ולא מעל הטבע. כאלהי אברהם שברא את השמים ואת הארץ ואין הוא עצ־מו גוף.

הבדל שני הוא בתוקר הצו המור־סרי שאלהי אברהם מצווה אותו לאדם. דבר חדש זה לא נקלט בא־מונת אחנאתון. הוא מעריץ את האל האחד כאל החיים, הנותן חיים ואו־שר לכל אן אין אצלו רמז לתביעות מוסר מצד האל לאהבת הצדיק ול־הענשת הרשע.

ושלישית: אחנאתון נשאר נאמן למושג „בן אלהים". כל פרעה היה כידוע בן לרע. אחנאתון מכריז על עצמו כעל „בן אתון" החי לנצח. באמונת בני ישראל אין זכר לדבר זה. אדם אינו חי לנצח ואין הוא בן לאלהים.

האם פשרות אלו בין האמונה הט־הורה באל אחד והאמונה בשמש כאל אחד, האם היא תשמש גשר בו יעברו המצרים מריבוי האלים לאל אחד? או שמא ידבקו המצרים בצד התומרי של השמש והאל יודהה אצלם עם כל העולם החומרי? אתון מצרי זה לאן פניו מועדות? לאדון — או לחמור?

מתוך הימנון לשמש

(מאת אחנאתון, תרגם שאול העברי)

לאתון

יָפָה עֲלוֹתְךָ עַל כְּנַף הַשָּׁמַיִם
אָתוֹן חַי מְחוֹלֵל הַחַיִּים
בַּצַּלוֹתְךָ בְּאַפְּסֵי מִזְרָח
מִלְּאָה כָל אֶרֶץ הֲדָרֶךָ:
כִּי יָפְיְפִיתָ גָדַלְתָּ
מִתְנוֹצֵץ מָרוֹם עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה
קְרָנֶיךָ תְּחַבֵּקְנָה כָל הָאֲרָצוֹת
כָּל אֲשֶׁר יָצַרְתָּ עָשִׂיתָ.

כִּי תָבוֹא בְּאַפְּסֵי מַעֲרָב
וְחָשְׁכָה תַּבֵּל חֶשְׁכַּת קָבֶר,
אוֹר מֵאִיר הָאָרֶץ
כִּי תַעֲלֶה בְּחוּג הַשָּׁמַיִם
כִּי תִגַּה דוּמָם בַּשֶּׁמֶשׁ
תְּגָרֵשׁ צַלְמָה:
כִּי תְשַׁלַּח קְרָנֶיךָ
תָּחוֹג מִצְרַיִם יוֹם יוֹם,
יָקִיצוּ עַל רַגְלֵיהֶם יַעֲמִדוּ
כִּי אַתָּה הֲקִימוֹתָ אוֹתָם:
יִרְחֲקוּ יִלְבְּשוּ בְּגָדִים
כַּפֵּיהֶם פְּרוּשׂוֹת יִקְדוּ כִי
תִּזְרַח:
אַחַר יַעֲשׂוּ מְלַאכְתָּם בְּמִלֹּא
תֵבֵל
הַבְּהֵמָה שָׁמְחָה בַּמַּרְעֶה
עֵצִים וַעֲשָׂבִים יִסְרָחוּ.
צִפֳּרִים יָרַחֲפוּ עַל בְּצוֹתֵיהֶן

פְּרוּשׂוֹת כַּנְפֵיהֶן לְךָ
תִּשְׁתַּחֲוֶיָנָה
כָּל בְּנֵי מָרוֹם יִרְקְדוּ בְרַגְלֵיהֶם
תִּחְיֶיָנָה כִּי תָאִיר עֲלֵיהֶן.

דַּעַת הַיָּאוֹר רוֹקֶדֶת לְפָנֶיךָ
וְקַרְנֵי אוֹרְךָ בְּקֶרֶב יָם גָּדוֹל

אַתָּה תָּצוּר עֻבָּר בְּתוֹךְ אִשָּׁה
תִּבְרָא זֶרַע בְּגֶבֶר.

תִּתֵּן חַיִּים לְבֵן בִּמְעֵי אִמּוֹ
תְּיַשְּׁנֶנּוּ וְלֹא יִבְכֶּה
מֵינֶקֶת לוֹ גַּם בָּרֶחֶם:
תִּשְׁלַח רוּחַ לְהַחֲיוֹת בְּרִיָּה
בְּיוֹם הִוָּלְדָה
תַּסְפִּיק לָהּ אֶת צְרָכֶיהָ.

מַה רַבּוּ כָּל פְּעָלֶיךָ
נִסְתְּרוּ מִנֶּגֶד עֵינֵינוּ:
הוֹי אֵל אֶחָד וְאֵין אַחֵר
אֶרֶץ יָצַרְתָּ כִּרְצוֹנְךָ
כַּאֲשֶׁר הָיִיתָ לְבַדֶּךָ
אָדָם וְכָל הַבְּהֵמָה בָּקָר וְצֹאנָה
כָּל אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
כָּל אֲשֶׁר בַּמְּרוֹמִים.
מְדִינוֹת סוּרְיָה וְנֻבִּיָה
אֶרֶץ מִצְרָיִם.
שׂוֹנִים דְּבָרִים לְלְשׁוֹנוֹתָם
שׂוֹנִים מַרְאֵה פְּנֵיהֶם וְצִבְעָם
כִּי אַתָּה הִפְרַדְתָּ גוֹיִים.
אַתָּה מוֹשֵׁל בְּכֻלָּם.

תַּצְלָה וּמַרְאֶה פְּנֵי אָדוֹן שֶׁל
תּוֹרָה, תָּאִיר. תִּרְחַק וְתָשׁוּב.
אַתָּה לְבַדֶּךָ יָצַרְתָּ אַלְפֵי
אֲלָפִים תְּמוּנוֹת מִמֶּךָּ
אַתָּה בִּלְבָבִי הִנֶּךָּ
אֵין מִבַּלְעָדֶיךָ אֲשֶׁר יָדַעְתָּ
בְּלִתִּי בִּנְךָ אַחְנָתוֹן
אֲשֶׁר גִּלִּיתָ לוֹ מַחֲשָׁבוֹתֶיךָ

וַתְּחַנֵּנוּ מֵעֻזֶּךָ.
הַיָּקוּם בְּיָדֶךָ אָתָּה.
תַּצְלָה — יִחְיוּ
תָּבוֹא — יִגְוְעוּ.

כִּי אַתָּה הַחַיָּה.
מֵאָז יִשַּׁדְתָּ אֶרֶץ
כּוֹנַנְתָּם לְמַעַן בְּנֶךָ
אֲשֶׁר יָצָא מֵחֲלָצֶיךָ
מֶלֶךְ חַי בָּאֱמֶת.
אַחְנָתוֹן אֲשֶׁר יָמָיו רַבִּים
לְמַעַן שֶׁגָּלוּ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר אָהַב
גִּבְרַת שְׁתֵּי הָאֲרָצוֹת נֶפֶר
נֶפְרוּ אָתוֹן נֶפְרָתִּית
תִּחְיֶה וְתִנּוֹן לְעוֹלָם וָעֶד

השפעת העברים על מצרים

— מאת אאהמס הסופר מאון —

עם כבוש כנען וסוריה בידי המל־כים הקודמים, הובדר לנו שתרבות ארצות אלו עלתה על זו שלנו בכמה ענפים. בארכיונים המלכותיים בתבי יוכל החוקר לעמוד על ההערצה שחש הסופר, עת מנותו את שלל מגידו (בימי תותמוס ג'): מרכבות מוזהבות, מרכבות כסופות, צבועות, אריגים, מרבדים וכד'. אמני כנען הדהימו את אבותינו בעושר יצירו־תיהם והדרן. לאחר התמיהה בא הלימוד; וכיום אין כל סבה לאומ־נינו להתבייש בפני רבותיהם. אולם אל לנו לשכוח: רבות למדנו מהסורים.

לאחר המלחמות, כאשר שב השׁ־לום לשכון בסוריה ובכנען, הפכו קשרי המלחמה לקשרי ידידות; שני הצדדים העריכו יפה את התועלת שתצמח לשניהם. כנען סיפקה לארצנו מזון, וביחוד מיני תבואות. (סבת המחסור בארצנו היא התמעטות המ־עמד החקלאי). אולם לא לבד על הלחם יחיה האדם, והלחם לא היה מצרך־היבוא היחידי. בתקופת מאה השנים של שלום הובאו נשים סו־ריות ועבריות רבות לארצנו, כפילג־שים וכנשים. ותיזכר כאן אמו הנערצה של מלכנו — היא הנסיכה הכנענית תאיה. לבד מהנשים הובאו גם אלפי שבויים סוריים, אשר נבחרו לכך הו־דות לתכונותיהם המיוחדות: יופי (למשרתים) או כשרון (אומנים והר־שים). הם הובאו ע"י המעמדות הנ־בוחים ונשתכנו בבתיהם. אם נוסיף להשפעתם הם גם את השפעתם החזקה של שכנינו העברים בני יעקב מארץ גושן, יתברר כי השנו־יים אשר חלו ברעיונות, בטעם, בלשוננו הלאומית ובאורח חיינו היום־יומי — לזכותם הם נזקפים.

יש לציין כי הטיפוס המצרי נשת־נה בעקב הדם הנכרי הזורם בעור־קיו. די להשוות פסלים מדורות רא־שונים אל אחד מנסיכי המלכות כדי לחוש בשנוי העצום. בני־זמננו עדי־נים יותר, תוי־פניהם רכים ונאים, בניגוד לקלסתר העתיק, שהנו ישר בקויו וגס, ומביע כח, עצמה — ופראות.

הסגנון הספרותי הכבד של השו־שלת החמשית הומר הודות להשפעה החזקה, בסגנון עשיר, קל ושוטף. מושג היופי בספרות ובאמנות בימי־נו, יש לו צורה שונה לגמרי מה־צורה העתיקה. אבותינו עסקו בעי־קר במאורעות, הציירים והסופרים היו יציבים — וקפואים. בני זמננו פונים אל רגשות האדם כפי שהם מתבטאים בתנועות גופו. שובה את הלב מידת החיים בציורים אלה. הנ־שמה המפעמת בהם. נערה רקדנית הנמצאת במצב של „גשר", כשגו־פה הגמיש מתות ומאומץ, תינוק שהוזנח לרגע ע"י אומנתו והוא מי־בב מרה — החיים עצמם מציצים אלינו מסגנון הציור הנוכחי.

כבר הזכרתי את הסגנון הספרותי השונה; עלי עוד להדגיש, כי בע־קב קשרי המסחר הנרחבים שלנו נוצרה ספרות ההרפתקאות, המוכרת בודאי למרבית קוראי.

אורח החיים היום־יומי גם הוא לבש צורה חדשה. הרם עיניך מהכ־תב, קוראי, והסתכל על רהיטי חד־רך. תיוכח כי שונים הם לחלוטין מרהיטי אבותיך, נצדק באם נאמר, שהשפעה הסורית בענפי הזיגוג, הלבוש, התספורת, הריקוד והציור דחתה את הצורה המסורתית הנוק־שה והכבדה, והשליטה סגנון קל יו־תר, השובה את העין בשלל צבעיו.

מפי כהן צעיר מאון שהתמחה בבעיות לשון שמעתי שער מה חדרו למעלה מאלף מלים עבריות לשפה המצרית ומצרים רבים אינם יודעים כלל באיזו מדה מדברים הם... עב־רית. והרי לפניכם רק מעט מזעיר מהשפע הרב הזה: קם (קמח), כרמו (כרם), שסת (שפה), נב (ענב), סבא (צבא). ולא רק באוצר המלים, כי אם גם בצורות דקדוקיות חדרה ה־השפעה העברית כגון הסיומת ־ת לשם עצם במין נקבה.

ואם נוסיף לכל אלה את האמונה באל אחד שמקורה בארץ גושן — ניווכח לדעת מה עצומה השפעת כנען והעברים על תרבותנו.

הצייר אואמה מצייר את בקתאתון בתו של אחנאתון.

אומרים שיר

אחנאתון ישא לאשה את בתו השלישית שנולדה לפני חודש ימים.

שרי המלוכה של אחנאתון במצרים רובם ככולם הם מפשוטי העם, ביניהם גם בני עבדים ושפחות. אחדים הם עשירים שהצליחו לעלות לגדולה בדרכים לא ברורות ביותר בשנים האחרונות.

נפרתיתי, מלכת מצרים, מודא־גת מאוד מהעובדה שלא ילדה עד כה בן (שלש בנות לה) וכידוע אין אחנאתון מצטיין בבריאות יתר. דא־גתה נתונה לידושת כסא המלוכה. בקשר לזה מציינים שהמלכה מתענ־ינת מאוד בשובילוליו מלך החתים, אשר שבעה בנים לו והאחד מהם יצא עם המשלחת החתית מצרימה.

הבתולה ענת, האלה הכנע־נית הגבורה, התלקחה כולה לאהבה כשנודע לה על נצחונו של אל השׁ־מש אתון במצרים. מאז אין היא נו־תנת לאביה אל ולאחיה בעל לישון ודורשת מהם... שיחתנו אותה עם אתון. לאחר שלא הצליחה בזאת, מפני שאל ובעל חוששים מהאל ה„אחד" המצרי לאחר שנודע להם על גורל אמון ואוסיריס, החליטה ענת לפעול על דעת עצמה ושלחה את משרתה קדש־אמרר ישר לאל אתון. היא מחכה בכליון עינים לתשובה.

רכיל

אגרות

ציירים — ציירו את אמת החיים!

מהפכה באמנות המצרית / הרצאת האמן בק במקדש באון

רבותי! אין אני יודע אם גם אתם כמוני מרגישים את חשיבותה של תקופתנו. אתם ואני נזדמן לנו לח־יות בראשיתה של הגדולה במהפ־כות. מי יתנני מאריך ימים ושנים רבות למען אוכל לחזות בהתפתחו־תה ובפריחתה של האמנות הנהדרת הצועדת עתה את ראשוני צעדיה לעינינו. רואה אני בעיניכם כי רב מדי השפיעו עליכם פסליהם הענקיים ורבי ההוד של אבותינו. גם אני אין אני יכול שלא להעריך את כשרונם של בני הדורות הקודמים; תכרת לשוני מפי אם אעז לבקר בגדולתם. אך האמת קודמת לכל, אומר מל־כנו — חיים, שפע, בריאות — אחד נאתון. והאמנות החדשה רק היא מבטאת את האמת לאמיתה.

מה מטרתה של האמנות, רבותי? גם אתם, כמוני, תוכלו ודאי להשיב כי האמן תפקידו לפסל באבן את דמות היושב לפניו, על מנת שתש־נות חיים מעל למלך. זכרו זאת אחי הצעירים, ופנו איש לדרכו ולמלאכ־תו והביאו את השמחה, האושר וה־תבונה לאדם, ויצלית אתון את דרככם.

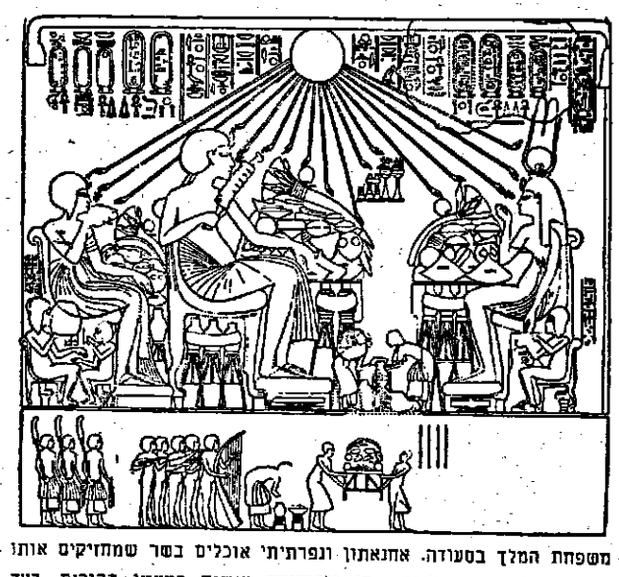

משפחת המלך בסעודה. אחנאתון ונפרתיתי אוכלים בשר שמחזיקים אותו בידיהם בלי בושה. לידם שתי ילדותיהם עושות כמעשי ההורים. בצד ימין: אם המלך. למטה: מגישי האוכל והתזמורת המנעימה את הסעודה. ומלמעלה האל־אתון שולח את קרניו־ידיו בשפע ברכות לבית המלוכה.

רקדניות מנגנות באמנות מצריים החדשה

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

נחנכה אחתאתון עיר השמש

פרעה נשבע שלא יצא מתחומי עיר־הבירה החדשה

אחתאתון, (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **עיר־הבירה החדשה הזאת, היא עיר המלך והאל האחד, הוקדשה היום על ידי פרעה אחנאתון.**

ההקדשה לבשה צורה שטרם היתה כמוה בקורות האומות: המלך נשבע שלא יצא לעולם מן העיר הקדושה הזאת.

בעברו את תחום העיר, אשר צריין לפנר־כן במצבה, הרים את ידו ואמר את המלים הבאות אשר נתקקו על ארבע מצבות שבארבע כנפות העיר: „הוד מעלתו הרים את ידו לשמיים אל האל אשר עשהו, אל אתון, ואמר: זוהי שבועתי לעולמים וזוהי עדותי לעולמים — מצבה זו אשר הקימותי לפני העיר אחתאתון כבית לי, וכל המצבות אשר הקימותי לאות בדרום ובצפון, במערב ובמזרח, לא אצא אל מעבר לגבול זה דרומה, לא אצא אל מעבר לגבול זה צפונה, לא אצא אל מעבר לגבול זה מערבה, לא אצא אל מעבר לגבול זה מזרחה, זוהי העיר לאתון, ובאמצע העיר מזבח לו לאתון, ועל מזבח זה אביא את קרבנותי לו, לאבי".

העיר הוקמה כחטף

סופרנו המיוחד מוסיף: העיר החדשה, שהיתה מעתה לבירת מצרים, הוקמה כמעט בין־לילה, באמצע הדרך בין און שבצפון לבין תבי שבדרום.

לפני שש שנים בלבד נשלח ראש האדריכלים בק אל האשד הראשון לחצוב מסביבתו אבנים לבנין העיר, ומקדשיה. הוא נשלח לשם על־ידי המלך הצעיר, או ביתר דיוק — מאחר שאז היה המלך עדיין נער — על ידי אמו תאיה. מאז הגיע בק למקום, הוחל במלאכת החציבה בקצב מזורז, ולא ארכו הימים ומתוך שטח פני האדמה החלו עולים ומבצבצים מקדשים וארמונות. תחילה הוקמו שלושה מקדשים: האחד בשביל המלכה־האם תאיה; השני עם הולדתה של הבת הבכירה בקתאתון (הוראת השם היא — נערתו־שפחתו של אתון); והשלישי — למלך עצמו. אחרי הקמת שלושת המקדשים נבנו הארמונות למלך ולשרים.

תאור פיוטי של העיר החדשה הזאת פורסם בעתון החדש, „פי־אתון", מפרי חרטו של אחד ממשוררי־החצר של המלך. הוא כותב: „אחתאתון, מה יפית, גברת כל החגים, מלאתי אוצרות, ישיש כל לב למראך. יפה ונפלאה, הרואה אותך כאילו הציץ ביפי השמים. אין שעור לגדולתך. בשעולה בך אתון האל, כל קרניו מפזזות בקרבך. אתון מחבק בך את בנך האהוב, בן הנצחים אשר בא מאדון, אחנאתון מלכנו. לו ניתנה כל הארץ, לו ניתן כס־המלוכה עלי־אדמות".

צייר אחד מתבי ציר תמונה זאת על המלך והמלכה לשם לענג. אך להפתעת הכל צחק אחנאתון והעניק פרס לצייר העליז.

שלוש ערים לאל אחד

און, (מאת סופרנו המיוחד). — **שלוש ערים תהיינה מוקדשות מעתה ואילך לאל הגדול והיחיד, אתון: האחת במרכז, כלומר במצרים; השניה בדרום; והשלישית בצפון. ערים אלו תשמשנה מרכזים לעבודת האל הזה. על כך הוחלט בהתיעצויות האחרונות, לפני שהעברו אתון־אדון כאל אחד, בישיבת כוהנים בראשותו של אחנאתון. בהתיעצויות אלו משתתפים גם מבני מנשה בן יוסף העברי.**

העיר שבדרום מוקמת מול האשד השלישי של הנילוס, ותיקרא בשם גם־אתון. העיר נבנית סביב מקדש שיהיה מעתה מוקדש לאתון בלבד.

העיר הצפונית טרם נקבעה

עדיין לא נמצאה העיר המתאימה לכנען ולכל הארחב הצפוני. אמנם בני מנשה העלו שמות של ערים אחדות כראויות לכך, כגון בית שמש, בית אל, ירושלים וחברון; אולם בגלל המצב המדיני החמור בארץ זו הוחלט לדחות, לפי שעה, את קביעת העיר — עד לאחר שישון גל המרידות.

תושבי עיר כנענית הזדרזו וקראו לעירם: חנאתון.

בני מנשה העלו שמות של ערים אחדות כראויות לכך, כגון בית שמש, בית אל, ירושלים וחברון; אולם בגלל המצב המדיני החמור בארץ זו הוחלט לדחות, לפי שעה, את קביעת העיר — עד לאחר שישון גל המרידות.

תושבי עיר כנענית הזדרזו וקראו לעירם: חנאתון.

נשים במצרים

תאיה — האם־המלכה

נפרתיתי — אשת אחנאתון

באופנה

החבירו משכם לוחצים על מגידו

מחלות ורעב פשטו בעיר הנצורה־למחצה — גם שונם בסכנה

מגידו, 13 מכיר (סוכנות הידיעות הכנענית). — **מחלות ומגפות עושות שמות בעיר זו, שאך זה לא כבר ישבה לבטח. היא משמשת כאחד ממבצרי־המפתח המצריים בכנען ולפיכך נתונה ללחץ מתמיד, צבאי וכלכלי, מצד הכוחות האנטי־מצריים שבדרום.**

כוחות אלה, המורכבים במיוחד משכירים מבני החבירו, והפועלים בהדרכתו האישית של לביה שליט שכם, עיקבים אחרי העיר בעין פקוחה ומכבידים ביותר על אנשי מגידו להשיג מזון לעצמם מחוץ לחומות העיר. שכם היא, כידוע, נקודת המרכז והצומת של הפעילות המכוונת נגד מצרים.

אתמול עשו כמה מאנשי מגידו נסיון נוסף לאסוף מזון עבור העיר הרעבה; אולם כמו בעבר, כן גם הפעם, נכשל הנסיון. הם הותקפו, בתחומי הראייה מחומות מגידו, בעת שקטפו פירות, ונמלטו חזרה אל תוך העיר. שני אנשים נהרגו. רק כמות קטנה מן הפרי היקר הובאה לתוך מגידו.

גם גז הצאן נתקל בקשיים שאין להתגבר עליהם, בשל נוכחותם של בני החבירו.

המלך קורא לעזרת מצריים

מצב זה של מצור־למחצה כבר נותן את אותותיו הכבדים בקרב תושבי העיר, הסובלים קשות מחסר מזון וממחלות. המצב כבר גרם למותם של מאות אנשים, ומספר הנפטרים גדל מיום ליום.

המלך בירידיה פנה למצרים בקריאה דחופה שתתיש מאה אנשי־צבא כדי „לשמור על העיר, פן תיפול בידי לביה... שכן אין כל כוונה אחרת בלב לביה: הוא מבקש להחריב את מגידו". בירידיה טוען כי המורדים מתחצפים והולכים בשעור שלא היה דוגמתו מאז נודע להם, לפני כחודש ימים, כי מצרים דחתה את בקשתו האחרונה של המלך לשלוח למגידו קשתים מצריים.

משונם הסמוכה מגיעות ידיעות כי פשיטות המורדים ונערכות עתה כמעט מדי יום ביומו. משקיפים ניטראליים סבורים, כי עיר זו תיפול בידי המורדים בעתיד הקרוב

נצחון מקומי למצרים

יפו, 15 מכיר (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **בלו־אורסאג, מושל אוור־החוף אשר מצפון ליפו, הודיע היום שעלה בידו לשחרר מידי המורדים את העיר גיטיפאדאלה. זו־הי איפוא הפעם השניה במשך שלושה שבועות שהעיר הזאת עוברת מיד ליד. בסוף החודש האחרון נלכדה העיר בידי כוחות החבירו בפיקודו של לביה מלך שכם.**

קריה נאמנה

הנציב המצרי באזור מגידו קובע בדו"ח הדו־שבועי שלו אל המלך אחנאתון, כי מגידו היא העיר היחידה בכל האזור שעודנה מעלה מס עובר כסידרו ושולחת עובדים למפעלי־הבנייה המצריים בשונם, בהתאם למיכסה המוטלת עליה.

מרירי בן לוי נתמנה לכוהן גדול לאל אתון

און, (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **מרירי בן לוי, העברי מגושן, מונה היום על ידי פרעה אחנאתון לכוהן גדול לאל האחד אדון־אתון.**

הכוהן הגדול החדש שימש במשך שנים רבות כיועצה האישי של המלכה תאיה; בשנים האחרונות היה מתנכר ומורו של אמנחותפ הרביעי, הוא פרעה אחנאתון.

בחצר המצרית קוראים למרירי בן לוי בשם מרירע.

סופרנו המדיני מוסיף:

זה מכבר כיוונו כוהני אמון את חיציהם נגד מרירי בן לוי העברי; הם טענו שהוא האיש המעביר את בית פרעה על אמונת האבות ומדיח אותם אל אמונת אבותיו מבית יעקב העברי. היום נחשב בית לוי לשבט המיוחס שבין בני יעקב — מכל מקום בכל הנוגע לעניני אמונה. כל מגילות השבט החבירי הזה נמצאות היום מרוכזות בידי שלושת האחים בני לוי: גרשון, קהת ומרירי. בימי החגים מתכנסים בני השבט בביתם, כדי לשמוע מפיהם על אבותיהם הקדומים ועל האל האחד הנעלם שלהם.

בזכור, הרי אחד מבני יעקב, יוסף, עלה לגדולה בימי תותמוס וחאטשפסות. אז היתה איפוא הצלחת העברים בתחום המדיני והכלכלי — עד שסר חינו של יוסף. ואילו הפעם נראית הצלחתם של העברים בתחום הרוח והאמונה.

נפתח „פי אתון"

סוף (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **עתון חדש בשם „פי־אתון" הופיע כאן. מטרתו להפיץ את עיקרי האמונה החדשה בקרב העם המצרי. התפקד של הוצאת העתון הוטל על אאהמס, הסופר הראשי של בית פרעה.**

בגליון הראשון של העתון פורסם, בעמוד הראשון, שיר התהילה לאדון־אתון אל השמש. השיר הוא יצירתו של המלך (ראה עמ' ב' בגליון זה). כן פורסמה ברכה מאת קהת בן לוי העברי מגושן. הלה מביע את התקווה שעם התקרבותם של בני מצרים לאמונת האמת יושם קץ גם להסתה הפרועה והאוילית נגד העברים, שיזמו כוהני תבי. „מי יתן — מסיים קהת את דברי ברכתו — והעתון החדש, „פי־אתון" יהפוך במצרים את הקללה לברכה".

צאתו של העתון החדש הזה באה לאחר שנסגר בתבי העתון „חם־נוא־רע", אשר התבלט בהסתתו הפרועה נגד המלך, אמו ואשתו, וכן נגד השפעת העברים מגושן.

המאמר שבגללו נסגר „חם־נוא־רע":

„מצריים למצרים — מוות לעברים!"

תבי, (מאת סופרנו המיוחד) — **בקריאה גלויה להתמרד בשלטון הקיים ו„לשחרר" את פרעה מידי העברים, יצא העתון של כוהני תבי, „חם־נוא־רע", במאמרו הראשי בגליונו האחרון שהופיע.**

וזו לשון המאמר: „שנים על גבי שנים מזהירים אנו את העם המצרי מפני השפעתו הרעה של השבט העברי, אשר כבש לו בעורמה את ארץ גושן. חבירו אלה חדרו אלינו לאחר שגורשו בכוח, יחד עם ההיקסוסים, במלחמת־השחרור הגדולה שלנו, שמתבי יצאה. לאחר אשר הוכו העברים אחור ע"י השליט האדיר תותמוס השלישי, נסו שיטה חדשה: דרך הנשים ודרך אמונה זרה. מלכי מצרים הלכו שולל אחרי יפיין של הבנות העבריות, תאיה, ואחריה נפרתיתי, השתלטו לגמרי על חצר המלכות. הן החדירו לתוכה את כוהני העברים מגושן, הן מסרו את ילדי המלכים המצריים בידי מורים מגושן. וכך קם והיה הדבר המבהיל הזה: מלך מצרי, עוליימים, מעז להרים את ידו על אלי אבותיו: על אמון ועל רע ועל חתור ועל אוסירים, ברגע אחרון זה אנו פונים אל בני העם המצרי בצפון ובדרום: מצרים!

עמדו על נפשותיכם, הלא הן ה„קא" ועל ה„בא" שלכם. התייצבו להגנת אלוהיכם. ההיקסוסים באים עלינו בדרך חדשה. העברים המרידו עלינו את כל עמי אסיה ורוצים לכבוש את מצרים בעזרת אלוהיהם.

הצילו את מצרים! מצרים למצרים! כל האלים יעמדו לימינכם!

מוות לעברים בארץ גושן ולסיכניהם במקדשי מוף ואון!

הקץ לשלטון הנשים הכנעניות בארמנות פרעה! נשחרר את אמנחותפ הרביעי, הילד, מידי המכשפים העבריים!

לא יהיה אל אחד במצרים. הצילו את מצרים מידיו!"

כידוע נסגר העתון בשל המאמר הזה, למחרת יום הופעתו.

נותרה אך מחצית משמו של האב...

תבי, (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **החלק הראשון משמו של פרעה הקודם, אמנ־חותפ, נמחק והולך מכל המצבות כאן.**

לפי פקודת המלך הוחל במלאכת־מחיקה זו כדי לא להשאיר זכר לאל שנפסל, שמו של אבי פרעה אחנאתון — חיים, שפע, בריאות! — אינו מתנוסס עוד מעל המצבות כאן אלא במחציתו השניה — „חותפ".

קהת בן לוי אוהד לפרעה — אולם מסתייג מהדת החדשה

מאת סופרנו המיוחד בארץ גושן

צוען. — **דברי אהדה לפרעה ולמעשיו, והכחשה תקיפה לסברות בדבר זיהוי אמונתו החדשה עם אמונת העברים, הביע כאן קהת בן לוי.**

במשך שעה ממושכת שוחחתי כאן עם איש זה, הנחשב לאחד משלושת ראשיו הרוחניים של שבט העברים.

שאלה: כיצד קיבלו החבירו בני יעקב, יושבי ארץ גושן, את הכרזתו של פרעה אחנאתון?

תשובה: הם קיבלו אותה ברצון. האמונה באלים רבים בטלה בשבט שלנו מאז ימי אברהם אבינו, מזה שלוש מאות שנה ויותר.

שאלה: האם אמונה זו באלים רבים נראית בעיניכם כדבר פסול?

תשובה: האמונה־כשלעצמה באלים רבים נראית בעינינו כמעשה אחילות, ואילו תאור האלים הללו בדמות בהמות ועופות הוא לתועבה בעינינו. על כן שמחים אנו כי הוסרו שני המכשולים העיקריים הללו מעל דרך המצרים לקראת האמונה הטהורה.

שאלה: האם נכונה, על בן, דעתם של כוהני תבי המזהה את האמונה החדשה באמונתכם?

תשובה: לא. בשום אופן לא. עדיין פרעה נאחז באחד מאלי מצריים, בשמש. גם אם אין הוא עוד משוחה לאל זה דמות של בעל־חי כלשהו.

השמלה מבד פשתן משובחת עשויה מתחיכה אחת עם קפלים כעין סרטים. מאחור עשויים הקפלים באלכסון, מעין פירמידות הפוכות. מלפנים הקפלים ישרים ועשויים צורה נאה המבליטה את יפי הגוף המצרי.

השרוול שהוא המשך החלק העליון של השמלה שמוט בצורה שרבבה על הזרוע האחת, והזרוע השניה חשופה ומאפשרת עגידת צמידים ואצעדות אוגריתיים, שהגם האפנה האחרונה בארץ.

הראש מכוסה פאר (היא פאה נכרית) שהיקפו ברוחב הכתפים, עשוי משערות אדם שחורות שזורות כצמות בצמר כבשים. בפאר זה תוריע המלכה נפרתיתי ביום חנוכת העיר החדשה.

בעולם הכלכלה

עלה מחיר הזהב במצרים

מחיר הזהב שוב עלה היום בשוקי מצרים, למרות ירידה קלה ביבוא הכסף ממלכות התיתים, שחלה בשל המצב הפרוע בכנען, עדיין ממשיך מחיר הזהב לעלות, שכן הצע הכסף ממשיך להיות גדול בהרבה מהצע הזהב. נוסף לכן, גדלה והולכת הדרישה לזהב מאת לקוחותיה של מצרים — בבל, אשור ומיתאני.

מחיר הזהב הוא היום בערך כפול ממחיר הכסף. בימי ההיקסוסים, לפני שלוש מאות שנה, היה היחס שבין ערכי שתי המתכות בדיוק ההיפך מזה.

אוגרית לא תחרב

— מאת ענתר כתבנו הצפוני —

בעוד שערים ומבצרים ואף איזורים שלמים נתונים באש מלחמות, השכילה עיר המסחר אוגרית להמנע מקרבות. בראותה שאין עזרה ממצרים, הסכימה מהר לקבל על עצמה את השלום עם מלכות החתים העולה, בתנאי שישאירו בידה את תופש הסחר.

אולם כנראה אין להמנע מצרות. הנה מודיעים על רעידת אדמה איומה אשר פקדה את העיר העשירה הזאת והחריבה אותה עד שליש.

האם הגיע קצה של אוגרית? לא יתכן. הגורמים אשר העלו אותה הם יכנוה מחדש.

רבים השואלים, מהו סוד פריחתה ושגשוגה של אוגרית בסחר־הימים ובעקבות זאת המסחר בכלל? הסיבה נעוצה בראש ובראשונה במצבה המיוחד על־פני־הקרקע.

אוגרית שוכנת במפרץ קטן, המבטיח מחסה טוב מרוחות דרום־מערביות חזקות גם שעה שכל מעגני החוף מוצאים מכלל בטחון. עגינה בשעת־סערה. למעשה, כמעט בלתי־אפשרי לנחות באיזה מקום שהוא לאורך החוף שבסביבת אוגרית, פרט למפרץ הקטן. החוף כמעט כולו חול, אולם זרוע סלעים. רוב הגבעות נמשכות במקביל לחוף אולם בצפונה של העיר, סמוך לנהר הן נחתכות ויורדות בתלילות לים.

שתי דרכי־מלך נמשכות מהמפרץ לפנים הארץ. האחת צפונה והשניה לחלב. הדרך לצפון מובילה במקביל לחוף ונכנסת לפנים הארץ בגיא הנהר הצפוני. השניה, לחלב, נמשכת לאורך הערוץ של הנהר הכביר.

אוגרית משמשת, איפוא, גמל טבעי לאזורי נהרין ורמת־אשור. הדרך המשובחת שנסללה הוכיחה לכל אלה שמקפקו קודם־לכן בטיב שירותה המסחרי של העיר, כי ביכולתה לשרת אותם ביעילות.

אוגרית החלה את שרותיה הימיים במשלוח אניות שהפליגו לעתים בלתי־מזומנות לאי־הים. שירותם המסחר העצים הופסק זמנית

כיתים, אלישה (סוכנות הידיעות הצפונית). — **המסחר בעצים בין האי אלישה לבין מצרים הופסק באורח זמני, לאחר שנתקבלו כאן מתאות הנשנות ותוזרות מאת אוגרית, ארוה, ועורי־חוף אחרות, בדבר מכירת עצי אלישה למצרים. מלך אלישה הדגיש, כי הפסקת הסחר הזה עם מצרים היא זמנית בלבד „עד לליבונה המלא של כל הבעייה".**

לבל יעכבו סחורות פרעה

צוען, (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **מפקחי המכס באזור הדלתה קיבלו הוראות מיוחדות מאת אחנאתון להמנע מלעכב את הסחורות הנשלחות לפרעה לתקופה ממושכת יותר מכפי הצורך ההכרחי. במיוחד עליהם להקפיד ולא לעכב ספינות המביאות עצים, נחושת ושנהב מן האי אלישה, אשר המלך שלו הביע כפי הנראה את מורת רוחו בשל „ההתערבות" מצד פקידי־המכס המצריים.**

סחורות היבוא הנשלחות לפרעה משוחררות ממכס.

חליפין עם מלך אשור

אחתאתון, 11 מכיר (סוכנות הידיעות הפרעונית). — **ארבעה סוסים, שתי מרכבות וחותמת מאבן כחל, נמסרו היום לארמון פרעה. המתנות הן מאת אשור־אובאלית מלך אשור. כתמורה רוצה המלך האשורי עשרים שקל זהב עבור המקדש החדש שהוא מקים באשור עיר בירתו.**

ארמון נקמד

הספריה האוגריתית המלכותית

הופיעו ונמצאים לעיון:

עלילת דנאל ואקהת

עלילת כרת

שיר האלים הנעימים והיפים

תפילות לנישואיה של נכל

והיצירה השירית הכבירה

עלילת בעל

תיאור נקמתה של האלה ענת המכה את מות מכה נוראה. תיאור תחייתו של בעל וכניעת מות.

ענת

מקדש בקארנאק (תשבץ)

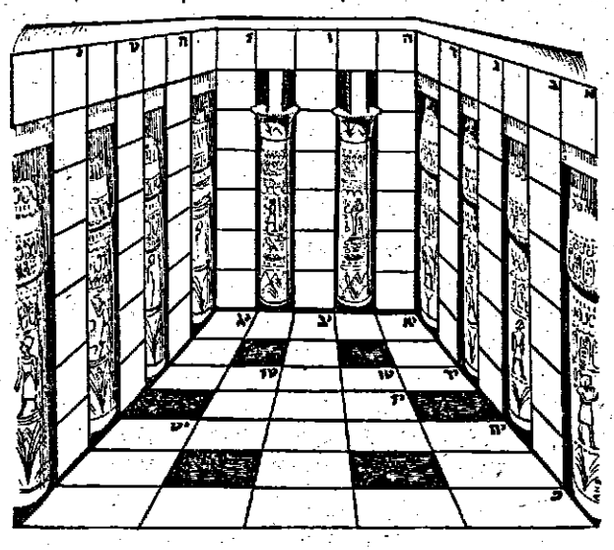

מאונן

א. כינוי אלהים בפי מלך שלם (לכל אורך המקדש)
יא. אלילת התהום בכנען ובבבל
יד. צום
יז. יושב על הכתפיים
יח. אלילה כנענית
כ. אל הירח בבבל (כתיב חסר) *

מאונך

ב. בנו ובתו של בתואל
ג. שם נתגלה מלאך להגר (כתיב מלא)
ד. אלהים אמר והיה ביום הראשון
ה. מקום קדוש במדבר
ו. מלכה במצריים
ז. בני נוח
ח. עיר מרכזית בכנען
ט. ולא זכר את יוסף
י. החג המרכזי בפולחן הבבלי *
יא. אל החכמה המצרי *
יב. מהפכן בדת
יג. גיהינום
טו. מיטת מתים
טז. צדיק
יח. גן מפורסם
יט. יונה

* ראה גליון כ"ו של „דברי הימים".

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

נהרגו שני בני אפרים בפשיטת־נפל בארץ כנען

גזר, (סוכנות הידיעות הכנענית). — שנים מבני אפרים העברי ממצרים, עזר ואלעד, ניסו לכבוש את מבצר גת — והוכו מכה ניצחת. שניהם נפלו בקרב. משמונים אנשיהם שהשתתפו במיבצע התקפת הנפל, לא נותרו בחיים אלא עשרה.

בני אפרים יצאו לפשיטה זו מתוך הנחה שנוהי השעה הכשרה ביותר לתקוע יתד בארץ. האבות, מאחר שאזור שכם נמצא כמעט כולו בידי העברים, והוא הדין לגבי הישובים בית־אל ושילה, כן היו סבורים שיש לבוא לעזרת העברים שבארץ כנען לפני שישתלטו על הארץ החורים או החיתים. עזר ואלעד יצאו ממצרים לארץ כנען ביחידות מצריות, כאילו לעזרת הצבא המצרי; אולם בהגיעם לכנען, באו בקשר עם החבירו והמלבים המתמרדים, ובעקר מלכיאל מלך גזר הנוטה יותר ויותר, כידוע, לצד אלה שמרדו במצרים.

„אין לדחוק את הקץ"

בשעתו יצץ מתושלח בבור אפרים לעלות ארצה בדרך עקיפין ולחזור לתוכה מן המזרח דרך הירדן; אולם עזר ואלעד בחרו דוקא בדרך הקצרה. דברי ביקורת על כל המעולה הזאת הושמעו בשעתו מצד בית לוי שאינם גורסים את השיבה לארץ כנען בשעה זו. טעמם הוא שהדבר עשוי להתפרש כמעשה עוין לגבי מצרים, וכן שהמבוכה השוררת עתה בכנען אינה נוחה לביצוע רעיון השיבה, כאשר נודע דבר מפלתם של עזר ואלעד, הגיב קהת בן לוי בקור־רוח לאמונת יעקב.

צור גמרץ: „ידע מעתה כל בית יעקב: אין לדחוק את הקץ".

בינתיים פירסם בית אפרים „הודעת־אבל על נפילתם של עזר ואלעד. ההודעה מסתיימת בהבעת צער על ששני בני־אפרים אלה נתנו יד למרד בשלטון המצרי בכנען דוקא בשעה זו, שבית פרעה התקרב כל־כך לאמונת יעקב.

מלך גבל נמלט מעירו

אחיו תפש את השלטון ומרד במצרים

בירות, 13 מכיר (סוכנות הידיעות הצפונית). — ריב־אדי מלך גבל, אשר היא אחת הערים המעטות שעודן מחזיקות מעמד בפני צבאות המורדים, נאלץ היום על ידי אחיו רב־אימור לוותר על כסא המלוכה ולהמלט דרומה, לבירות. רב־אימור הוא מנהיג הכת האנטי־מצרית שבגבל, ועתה הוא איפוא השולט בעיר. המלך הגולה לקח אתו את אשתו ואת בנו. את הדרך הקצרה מגבל עשו הפליטים הללו בסירה.

מיד עם הגיעו לכאן שלח ריב־אדי את בנו למצריים עם מכתב אל פרעה אחנאתון. במכתב זה מודיע ריב־אדי לפרעה על המצב ומתחנן שישלח לו תגבורת כדי לאפשר לו לחזור ולהשתלט על גבל ולהחזיק בה נגד עזירו וצבאות־המורדים שלו. ריב־אדי כותב כי תושבי גבל אוהדים למצרים, ודבר זה חייב להקל על משימת לכידתה־מחדש של העיר. יהיה צורך — לפי הערכת המלך — רק בכוח קטן של קשתים כדי למגר את „כנופית הבוגדים" שהשתלטה באופן זמני על העיר.

כן מזכיר ריב־אדי לאחנאתון שכמה פעמים כבר פנה וביקש ממנו צבא, ובכל המקרים הללו זכה לתשובה שלילית או לא זכה לכל תשובה שהיא. כאשר, הבוקר השכם, חזר שליחו האחרון של ריב־אדי ממצרים בידים ריקות, והודיע כי פרעה לא מצא לראוי לשלוח חיל־מצב לגבל — קמה התרגשות בקרב אנשי גבל, וכמה מהם החלו דורשים כי ייעשה משהו.

רב־אימור, אחיו הצעיר של ריב־אדי, ניצל את ההזדמנות הזאת, ריכז את כוחותיו וכבש בכוח הזרוע את ארמון המלך, אחיו המלך נאלץ להמלט כדי להציל את חייו.

בירות, העיר הסמוכה לגבל, כפופה לשלטון המלך אמוניר, שמשפתחו התחתנה במשפחת המלך ריב־אדי. עתה, לאחר שגבל נמצאת בידי הכת האוהדת למורדים, בעוד שגם צור וגם צמר עומדות ליפול בידי המורדים בכל רגע, נשארת בירות העיר היחידה שבחוף הצפוני שער־רנה שומרת אמונים למצריים. עד לפני זמן־מה נחשבה גם עכו כנוטה למצרים; אולם הידיעות האחרונות מערערות דבר זה.

משלחת חתית — למצרים

חאתושש, ארץ החתים. — משלחת מטעם המלך יצאה היום מבירת המלכות בדרכה לאחתאתון במצרים, במגמה להביא דברי ברכה מהמלך שובי־לוליו לפרעה אחנאתון בהיכנסו לבירתו החדשה.

ממקורות יודעי דבר מוסרים כי פרעה יבוקש לחדש את קשרי הידידות — קשרים מדיניים וכלכליים — שנותקו על ידי המלך המצרי כשהתחילו פעולותיו של הצבא החתי נגד הערים המצריות בצפון־כנען.

שובילוליו כבש 14 וחצי נפות

חאתושש. — היום יצאה כאן לאור, מטעם חצר המלכות, רשימה כוללת ומדויקת של כל המקומות שכבש אותן שובילוליו מלך חת עד כה.

ברשימה מופיעים השמות של אר־בע־עשרה־וחצי ערים ונפות — מאר־מנתה ועד תפורזיה.

נצחונות למורדים בהרי כנען

(סוף מעמ' א')

בינתיים נכנס שוורדתה, מלך קעילה ואזור חברון, לתוך בית־לחם, דרומית מירושלים, בראש החלק העיקרי של צבאו. העיר נפלה לידיו ללא התנגדות.

ירושלים נשארה עתה העיר היחידה באזור־ההרים המרכזי שעודנה בידי היסודות הנאמנים למצרים; ואילו המורדים, בהשתלטם על בית־לחם ועל רבת, זכו לשני בסיסים חשובים להתקיף מהם את עיר־הבירה של כנען הדרומית.

האמורים לכדו את צמר

נפל הבסיס המצרי העיקרי שבצפון כנען

צמר, 13 מכיר (סוכנות הידיעות הצפונית). — עזירו, מנהיג־האמורים המפורסם, פרץ היום אל־תוך העיר הזאת, לכד אותה בסערת מלחמה והחריב את כולה. בין אלה שנהרגו בידי הצבאות המורדים נמצא גם הנציב המצרי המקומי.

הכובש, עזירו, פירסם הודעה מיד לאחר הכיבוש, ובה הודיע שהוא כבש והחריב את צמר „כדי למנוע בעדה מליפול בידי החיתים". אגב — אביו של עזירו, עבד־אשרת המנוח, מלא בימיו תפקיד הדומה לתפקיד בנו זה עתה.

בין אם יתקבל באורו זה של עזירו על דעתו של אחנאתון ובין אם לאו, קרוב לחדאי כי הממשלה המצרית תשלח מחאה חריפה למפקד הצעיר, אשר — לפחות באופן רשמי — עודנו נמנה על הצד המצרי.

צמר היתה הבסיס החזק והמוגן ביותר בין בסיסי מצריים שבצפון; נפילתה תגרום, ללא ספק, לדאגה כזאת, רציונית ביתר הערים שבסביבתה, שעודן שומרות אמונים למצריים, כגון — טוניפ, גבל, בירות וקומידי.

אמצעי־זהירות ננקטו בקומידי

קומידי, 14 מכיר (סוכנות הידיעות הצפונית). — אמצעי־זהירות מיוחדים להגנת הנציב המצרי המקומי ננקטו כאן בהגיע הידיעות מצמר. הנציב המצרי בצמר נהרג בידי הצבאות המתמרדים, וכאן חוששים כי עתה בא גם תורו של הנציב בקומידי. חששות אלה גברו כאשר הגיע רץ מאת ריב־אדי מלך גבל, ובפיו דברי אזהרה מפני אפשרות שפרעה אחנאתון ריכזם למלחמה פנימית בכוהני תבי.

את המכתב הזה הגיש ינחם לאחר שנואש ממצוא אוזן קשבת בבית פרעה להצלת המושבות הצפוניות, הנפלות בזו אחר זו לידיהם של החיתים ושל השוסים העבריים.

גירסה אחרת לגמרי...

התפטרותו של ינחם עוררה בינתיים תגובה חיובית ביותר מצד מלכיאל מלך גזר, הרואה את הפרשה כולה באור אחר לגמרי. מלכיאל מסר לסופרנו גילוי־דעת בלשון זו:

„פרעה אחנאתון יחי לעולם, אכן הביעה שועתי לצדק לאוזני פרעה, תכביו השפלים של ינחם שר המושבות בהודעה רשמית, שפורסמה מטעם הארמון, נאמר כי ינחם הגיש את התפטרותו במכתב שניסחו בלשון זו:

„מלכנו — חיים, שפע, בריאות! — נתון כולו לענייני האמונה החדשה, אני עבדו הנאמן לא אבוא לכפור באתון האל האחד, אבל איננו יכול לראות בשוויון־נפש את התפירות השלטון המצרי בכל המושבות; על כן הנני מבקש לשחררני מן האחריות הכבדה, מפני שאין לי עוזרה מצד הכוחות הלוחמים שפרעה אחנאתון ריכזם למלחמה פנימית בכוהני תבי".

בינתיים נמסר לכתבנו בגזר כי צעדו האחרון של ינחם כלפי מלכיאל היה מעשה איום: הוא הודיע למל־

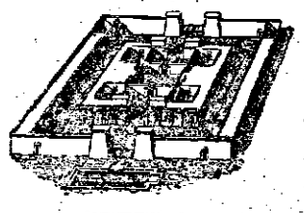

ארמון באחתאתון

כיאל שאם לא ישלחו לו את הכסף והאשה, ימסור לשר צבא מצרים ולפרעה שגם מלך גזר נתן ידו לשר־סים העבריים ולחיתים.

שר המושבות התפטר

לאחר שלא קבל צבא להצלת הצפון

צוען, (סוכנות הידיעות הפרעונית). — שר המושבות, ינחם, הגיש היום את התפטרותו לפרעה, כמחאה על שאינו מקבל סיוע צבאי במאמציו להציל את השלטון המצרי במושבות הצפוניות.

בנות נתגלו, ופרעה אילץ אותו להתפטר. לפני חודשיים הרצתי לפרעה על־ידי שליח מיוחד את המכתב. דל־קמן: — „לאדוני אלי, שמשי, כה אמר עבדך מלכיאל מלך גזר: שבע אפול לרגלי אדוני. ידע אדוני המלך את המעשה שעשה לי ינחם אחרי ששבתי מראות פני המלך. עתה הוא דורש מידי אלפיים שקל כסף באומר — תן לי את אשתך ואת בניך פן אכה בך! ידע המלך את המעשה הזה וישלח לי רכב שיקח אותי אליו פן אמות!"

בינתיים נמסר לכתבנו בגזר כי צעדו האחרון של ינחם כלפי מלכיאל היה מעשה איום: הוא הודיע למל־

ארמון באחתאתון

כיאל שאם לא ישלחו לו את הכסף והאשה, ימסור לשר צבא מצרים ולפרעה שגם מלך גזר נתן ידו לשר־סים העבריים ולחיתים.

גם צידון מורדת במצרים

צור, 13 מכיר (סוכנות הידיעות הכנענית) — אבימלך מלך צור יצא היום בהאשמה כי זימרדה מלך צידון נוהג למסור, מזה זמן־מה, ידיעות חיוניות אל „עזירו הפושע, בן עבד־אשירת".

ידיעות אלו, הכוללות לפעמים סודות מדיניים וצבאיים ממדרגה ראשונה שנמסרו לידי זימרדה תוך הנחה שהוא עבד ובעל־ברית נאמן למצרים, מועברות אל עזירו — לדברי אבימלך — בדו־חות היום־יומיים אשר שולח „מלך־צידון הבוגדני". אבימלך סירב לגלות את מקור ידיעותיו.

מבקש עשרים חיילים

כן הביע מלך צור את חששותיו כי זימרדה מתכונן להתקיף את עירו. לתכלית זו — טוען אבימלך — מרכזים צי מלחמה; עזירו הוא המספק לו־חמים לצי זה, כתמורה על הידיעות שהוא מקבל מאת זימרדה.

אבימלך פנה אל מצרים בבקשה דחופה כי תשלח לו עשרים חיילים כתגבורת, שיהיו חיל־המצב של עירו. עם זאת, אם לדון לפי נסיון העבר, אין סיכויים רבים שבקשה זו תתמלא עם כל היותה צנועה.

ידיעה שנתקבלה מבירות ברגע האחרון מאשרת את הודעת אבימלך כי מרכזים כרגע כוחות־צי גדולים בנמל צידון.

המרד גורר סיבוכים דיפלומאטיים

מלך בבל מוחה על תקיפת נתיני בורכים המשובשות

בבל, (סוכנות ידיעות הפרת). — בבל הגישה תלונה למצריים על אשר בשבוע שעבר הותקפה שיירה בבלית בשטח מצרי; בעת ההתקפה הרג אחיטב, שליחו של מלך בבל, וכן שלושה סוחרים.

ההתקפה בוצעה סמוך לעיר חנאתון, על־ידי חיילים הסרים למשמעתם של שום־הדה מלך שמרון וזורטה מלך עכו. המתקיפים שדדו את הסחורות שהיו בשיירה, וכן את חפציהם האישיים של הסוחרים.

במכתבו החריף אל פרעה אחנאתון תובע בוראבוריאש מלך בבל פצויים מלאים על הנזק, וכן העמדת המתקיפים לדין. כן דורש הוא ערובות כי מקרים מסוג זה לא יישנו.

נרצחו שני פליטים כנעניים

מפי רץ מיוחד

סילה (בגבול מצרים), 14 מכיר. — סורבאזו ויפתיתהדד, שני מנהיגים כנעניים שהיו כאן בדרכם להמלך מצרימה, נרצחו הלילה בעת שהתקרבו לעיר־הגבול הזאת. גופרתיהם נקובות החיצים נתגלו הבוקר עם שחר על־ידי השומרים. סבורים כי הרצח בוצע על־ידי בני חבירו.

נשק חדיש
תוצרת בית שאן

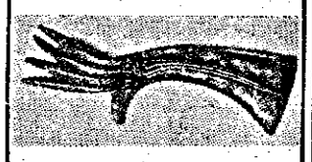

גרזן חד — נוח לאחיזה
אוי לראש אוייב!!!
מפעלי הנשק
בבית־שאן

כלי־קטורת חדש
בנפתולי נחש

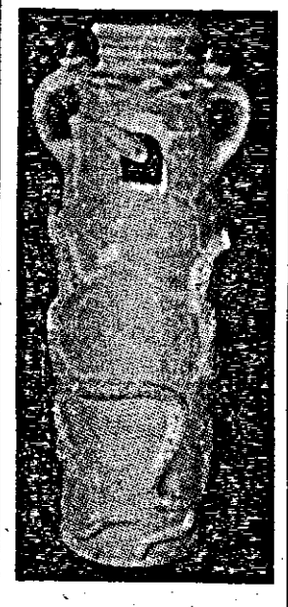

מעשה ידי אמן
מבית־שאן

המצב בחזיתות המלחמה בכנען

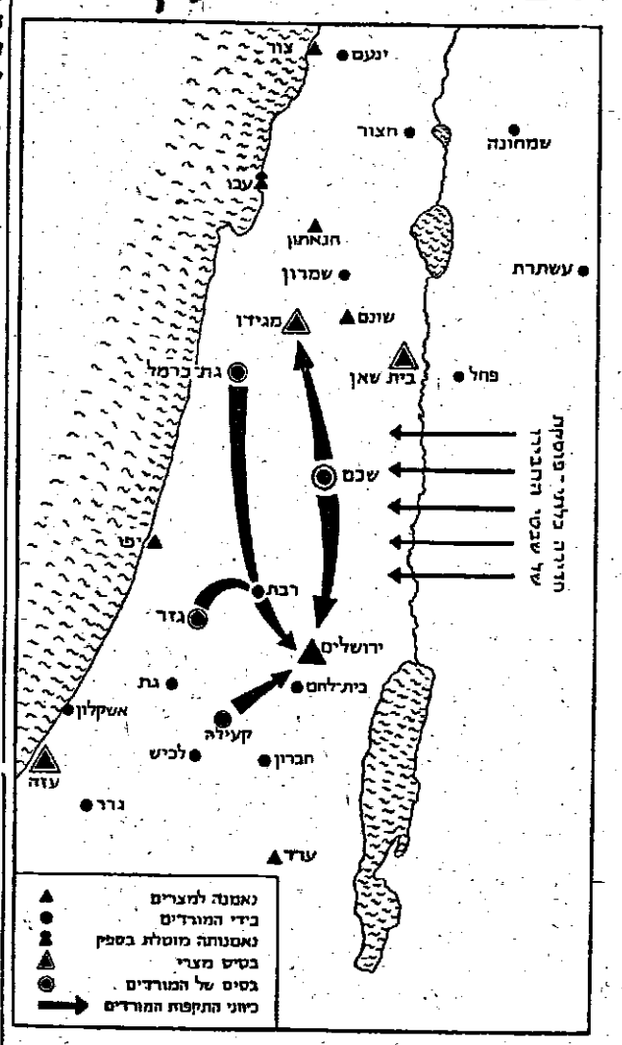

בצפון

האמורים, בשיתוף פעולה עם החתים, הצליחו ללכוד את כל השטח מהר הלבנון ועד לארץ החתים — חוץ משלשה גושי התנגדות של ערים שנשארו עדיין נאמנים למצרים, וגם התנגדות זו „מתפוררת במהירות בלתי־צפויה לגמרי. עם כבוש צמר ע"י המורדים עוברת נקודת הכובד של ההגנה המצרית לגבל ובירות. אבל גם הערים הללו לא תתוקנה מעמד לאורך ימים — בלי תגבורת ממצרים.

בדרום

המאבק העיקרי בין אנשי מצרים לבין המורדים מתנהל עכשיו בזירה הדרומית, באוירה של מבוכה וחשדנות הדדית. יום יום מתגלים מקרים נוספים של בגידה, שוד ורצח בקרב אנשי המקום והפולשים־החבירו — ושל מעילה ושחיתות בקרב הפקידות המצרית. פרעה מקבל מכתבים סותרים, כשכל שליח דורש עזרה צבאית מידית נגד יריבו „הבוגד", ומתוך אי־יכולת (או אי־רצון) להבדיל בין האמת ובין השקר מחליט פרעה לא לשלוח שום עזרה — לא לזה ולא לזה. המרד מתפשט. החבירו ממשיכים לחדור ארצה ולכבוש את ערי פרעה — ואין מי שיעמוד בפניהם.

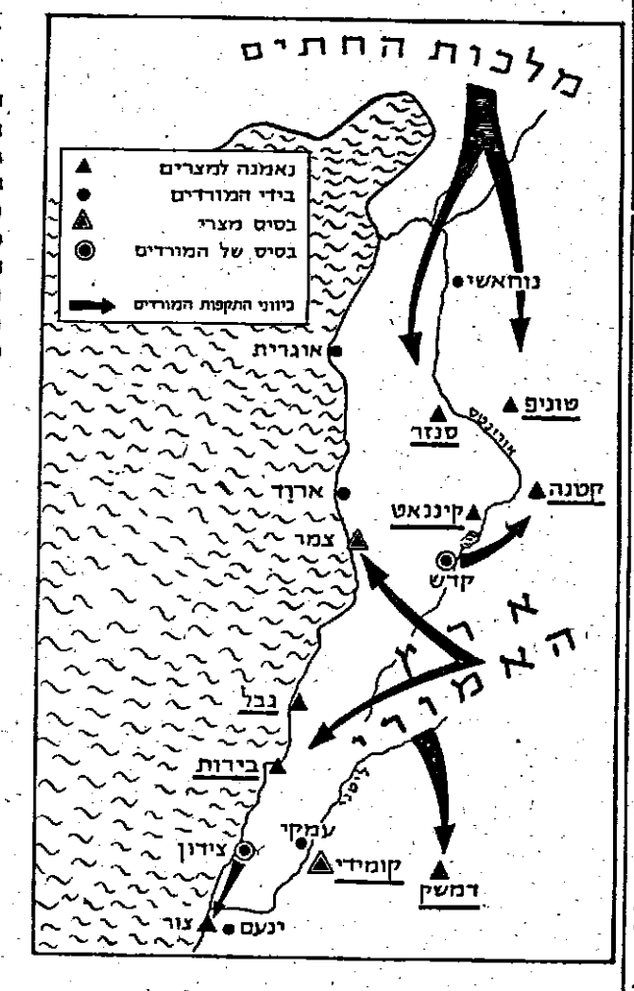

ראש המורדים בכנען נתפס... ושוחרר

חנאתון, 14 מכיר, (סוכנות הידיעות הכנענית). — לביה שליט שכם, ראש תנועת המרד נגד מצרים בכנען, נתפס היום — ושוחרר. גם דבר תפיסתו וגם דבר שחרורו גרמו להפתעה ניכרת.

הבוקר השכם יצאו ממגידו כארבעים חיילים חמושים יפה, בכמה קבוצות קטנות, בתורם אחרי מזון. לסתע הותקפה אחת הקבוצות האלה מן המארב בידי כעשרים וחמישה מאנשי חבירו, בהנהגת לביה עצמו. יתר החיילים חשו לעזרת הנתקפים, ונתפתח קרב שבו הובסו המורדים. לביה נשבה והובא בפני מלך בירידיה במגידו.

הטקס במחצית הדרך

בירידיה הודיע לנציב המצרי במגידו שהוא שבה את לביה, והמצריים פקדו להסגיר את השבוי לזורטה מלך עכו כדי שישלחנו למצרים בדרך הים. רק במרכבה נשלח לעכו ובידו הוראות אל המלך זורטה שיפגש עם המלך בירידיה בחנאתון, מחצית הדרך בין מגידו לעכו, ושיהא מוכן לקחת לידיו את לביה השבוי. שעתיים אחר הצהרים נפגשו שתי החבורות בחנאתון, והשבוי הועבר כדין מיד ליד, בליווי איחרים ומחמאות לרוב משני הצדדים. לאחר שנסתיים הטקס, נפרדו שני המלכים איש איש לעירו.

לא עברה אף מחצית השעה, ולביה היה שוב חפשי.

מלך אלישה מכחיש בריתו עם שודדי־ים

כיתים, 10 מכיר. — ממלכת אלישה לא רק שאינה נמצאת בברית עם שודדי־הים הליקיים, הנוהגים לפשוט על אזור הדלתה שבמצרים הצפונית, אלא היא עצמה הנה קרבן של פשיטות דומות מצד אותם שודדי־הים". — את ההודעה הזאת פירסם היום מלך האי אלישה, כתשובה להאשמה שבה יצא נגדו לא־מכבד פרעה אחנאתון, כי שודדי־הים הליקיים פועלים בעזרתם של מלך אלישה ונתיניו.

מלך אלישה מדגיש בהודעתו, כי שודדי־הים הליקיים מתקיפים בכל שנה את העיר זיכרה, שבתחומי מלכותו.

עברו של זורטה

עדיין אין לדעת אם שחרורו של מנהיג המורדים נעשה כתוצאה מהסכמה סודית בינו לבין זורטה, או כתוצאה מתשלום דמי־כופר לזה האחרון. בכל אופן זוהי הפעם הלישית שמלך עכו הניח לאויב מצריים שיחמוק מידיו. לעומת זאת, ברוב־רובם של המקרים נהג זורטה הערמומי בהתאם להוראות המצריים, ועל ידי כך שומר הוא על חינו שלא יסור מאת פרעה.

„הדבר המביא אותנו במבוכה עד כדי יאוש", אמר היום דובר מצרי רשמי, לאחר מעשה לביה, „הוא זה: באותם המקרים המעטים ביותר, שבהם מפר זורטה את ההוראות המצריות, תמיד כרוכים הדברים באחד מראשי המורדים, הדבר שהיו רוצים לדעת הוא באיזה צד נמצא מלך־עכו זה".

את „דברי הימים"
קוראים
בארצנו ומעבר לימים

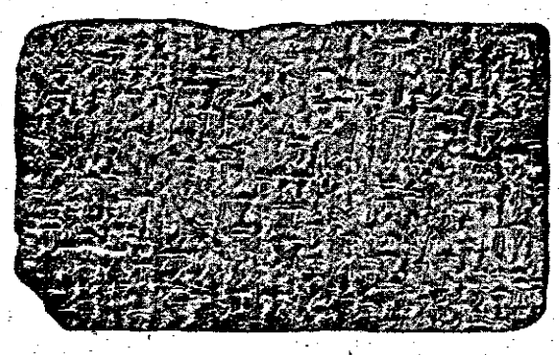

מכתב למלך מצרים

דברי הימים, כל הזכויות שמורות להוצאת מוסד הראובני.
הוצאת אהרן רוט ת.ד. 8022 ירושלים